

Landskap: Småland Upptecknat av: Pehr Karlsson
 Härad: Konga, S. Möre Adress: Strängsmåla, Långasjö.
 Socken: Långasjö, Vissefjärda Berättat av:
 Uppteckningsår: 1932 Född år i

Uppteckningen rör	Digerdöden.	sid. 1.
	Stark man.	2.
	Spåman.	3-4.
	Sålt sig till den Onde.	5.
	Gammal aftonbön.	6.
	Gammal vaggvisa.	7.
	Rallarevisa.	8-9,
	Ordstäv.	10.
	Böneman.	11-12.
	"Grevafian", som troddes kunna trolla.	13-14.
	"Länge finnen" -trollkunnig gubbe.	15-16.
	Trollkunnig smed.	17.
	Bläsmåla tjuv.	18-19.
	Präst, som varit i Wittenberg.	20-21.
	"Petter målare" - ett original,	22-28.
	Rim på en skåpdörr.	29.
	Skämtrim vid tandvärk.	29.
	Klok flicka.	30-31.

4755

Glosen,

Kyrkogårdsgrimen.

Grottor, fordomtillhåll för tjuvar.

sid.

32.

32.

33.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

Strängsmåla, Långasjö den 29/12 1931

Herr Lektor Eric Elgqvist!

En god fortsättning pm julen. Och mycken tack för den kärkomna bokgåvan. Blott med den ringa kännedom jat har om att skriva det som skall tryckas och vad som i skrift åtgär till en större tryckt bok. Så kan jag i någon mån förstå vilket arbete lektorn haft med detta vetenskapliga arbete som är så nogrant och grundligt gjort så att det kan trotsa både invändningar och kritik.

Vi upptecknare har nu fått att göra på. Här i södra Konga bor vi ju i pereferien av Varend så harifrån kan ju icke bli så mycket som från medelpunkten av Varend där många gamla herresäten aro belägna. Men jag skall med nöje göra det lilla jag kan för saken. Jag har hört att i Vissefjärda sockens äldsta by Stolpaback lär finnas ett eller två ur-gamla hustyper kvar. Jag skall vid tillfälle fara dit och undersöka hur det är.

Hjärtliga hälsningar till herr Lektorn och Lektorskan

Avskrift av brev.

4755

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Herr Lektor Eric Elgqvist.

Tack för senast.

Jag sänder de medföljande uppteckningara till vad
värdekraft och värkan hava kan.

Hogaktningsfullt

Pehr Karlsson.

Avskrift av brev.

4755

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Strängsmåla den 14/3 1932.

Herr Lektor Eric Elggqvist.

Tack för senast! Sänder harmed de uppteckningar jag gjort. I denna tävlingen blir det vad jag hört två andra deltagare från Långasjö. Petter målare var morbror till Karl Svensson i Mundekulla som nu deltagar i tävlingen. Jag är rädd för att jag skrivit för långt om varje person. Men jag har den vanan att skriva utförligt. Skulle Uppteckningen om Bergsrådet och Malmström anses opassande så bränn upp den. Om tiden medger det så var vänlig och låt mig beta om det är nåt värde i de uppteckningar jag gjort.

Hjärtliga halsningar till Lektor och Lektorskan Elggqvist.

Vänligen Pehr Karlsson.

Avskr. av Kronob. f. hemb. förb. samst.
Smål. Långa, S. Möre; Sångsjö, Vinn- 4755
Uppst. 1932 av Pehr Karlsson Händer.

åtföljda av tillönskan av Ett gott nytt år

Vänligen Pehr Karlsson.

Folk har just nu i dagarna berättat för mig vad deras förfäder led efter led berättat för dem om den hemska farsoten "Digerdöden" som nästan avfolkade landet. De de berättade gällde Långasjö och Vissefjärda socknar. En bland denna sjukdoms symtomer var att den därav angripne började nysa, vilket icke avstannade förr än han dog. Till en början under farsoten bevisade de då icke insjuknade de döda den sista tjänsten att begrava dem. Men när det började bli folk-tomt så grävde de stackars kvarlevande sina gravar själva och när de kände sig angripna av sjukdommen gick de till sin tillredda grav och satte vid kanten av densamma i vilken de av kroppstyngden föll ned när döden inträffade. De få som överlevde farsoten 1-2-3 personer i varje socken säges att de sammantutade sig med näverlurar som använts vid vallgång.

Detta har jag nedskrivit för att så hände här på orten. Lektorn har nog genom studier reda på när denna sjukdom härjade och hur den sig förhöll.

D.S.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Digerdöden.

Hosch i Hägerhult i Algutsboda säges hava varit så
sagrk, som tre man . Om honom berättas, att han kunde taga
en vattenså, som innehöll 25 kannor vatten i bärhänglorna
med händerna och lyfta upp den till munnen och dricka av
innehållet som en vanlig man dricker ur en kankruka. Hosch
hade vid sitt giftermål råkat få en ohdsint kvinna som slut-
ligen gick så långt i sin ondska att hon traktade efter man-
nens liv. En gång lockade hon in honom i deras nyuppförda
källare och låste dörren till under föresats att där skulle
han få vara tills han svält ihjäl. Men han tog sig ut genom
de grova stenmurarna med blotta händerna.

Stark man.

Magnus Vall.

Spåman m.m.

I senare delen av 18 hundralet var i Långasjö socken bosatt en rätt mycket anlitaad spåman och trolkarl vid namn Magnus Vall. Han var mest anlitaad av den giftaslystna ungdomen som genom honom försökte få klarhet i för dem själva dunkla och svärtydda kärleksöden. Hans specialité var att ur kortleken avläsa de besökandes öden. För sitt besvär brukade han få gåvor av allhanda slag. När flickorna besökte Masse i hans stuga plögade de vara några stycken i sällskap försedda med stora kringelknyten som de förärade honom med för att han spådde dem och för att de fick taga sig en dans i hans stuga efter musik av Masses fiol ty han var en skicklig fiolspelar. Så det påstods att han kunde spela elvaleken när han kom riktigt i farten. Pojkarna däremot när de avlade besök hos Masse i dylika ärenden så medförde de alltid gåvor i form av spritvaror. Så för Masse fattades varken mat eller brännvin. När äldre personer besökte honom gälde det att han skulle återställa något som blivit dem fränstulet eller

4755

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

att med trolleri försöka bota någon mera sällsynt sjukdom eller att sätta sänja mellan makar som råkat komma i osänja. Även försökte han medelst hokus pokus bota tandvärk. När Masse började bli va till åren sysslade han inte med annat än spådom. Vidare än att han hade s. k. låtafår uti bygden överallt så vid en tid gick dessa upp till 100 stycken. Ingen ville neka att taga emot av Masses för att undvika att få otur med sina egna. Allt gick Masse väl i händer. Han stod sig gott i ekonomiskt hänseende. Men senare slog sig Masse i slang med en falskmyntare som utprånglare, detta blev hans olycka. Han fick sluta sina dagar på fängelset i Växjö. Den egendom han på ovan relaterade sätt samlat liksom försvann och hans hustru kom fattigvården till last.

4755

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sålt sig till den Onde.

5

Om Bergsrådet på Lessebo och godsägare Malmström i Vissefjärda gick bland folket talet att de hade sålt sig till den Onde för att få så många penningar de ville. Ryktet hade uppkommit till följd av att dessa herrar rörde sig med stora summor.

Om Malmström berättas vidare, att när han blev gammal och slutet nalkades att den Onde besökte honom på hans rum så när de anhöriga kom in där så funno de två personer så lika varandra, så att de icke kunde skilja på vilken som var Malmström . Varför de skickade efter prästen. När han kom in i rummet tog han och ritade en ring(cirkel) på golvet inuti vilken han skrev namnet Jesus, varefter han uppmanade den som var den verkliga Malmström att trada inom ringen, vilket denne efterkom. Då fann den Onde för gott att försvinna.

4755

Wm. C. Harrison
Stamper
Ranger

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Gammal aftonbön.

Så går jag i min säng med tolv Guds goda änglar
Två till hand och två till fot.
Två till varje ledamot.
Två mig väcka
Två mig täcka.
Två mig till Guds himmel förer.

4755

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

Gamla Vaggvisan.

Vyss, Vyss lilla barn ,
stor i ändan som en kvarn.
Hue som en klubba.
Vyss Vyss liten o lojar
mor och far får väl flåjer
stuan full o fastan halv
och liten hög ijämt.

Sm
Kongja S. Kär
Långasjö. Vissfjärden
1932 m. 5

4755

J. H. R. Kär
Långasjö

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

Rallarevisa från 18 hundralet.

Vi reste ifrån hemmet den 18 april
Vår resa stod till Norrland vid pass en 80ti mil
Det barkade av från station till station och
tågets buller hördes med sin bekanta ton.

När vi till Linleholmen kommo möter jag
en flicka så fager och så söt Hon vinkade
med handen kom vila i mitt sköt.

När till centralen kommo på perongen
flickor stodo som på kvarter oss bjödo
och sleto oss i rocken och sade följd med
mig så skall du få vila på min arm
och kanske något mer.

Flickor är så rara Men börja de förstå
att pungen börjar bliva lätt så adjö med
dig min lilla vän När du får flera penningar så kom
igen.

4755

I Stockholm finnes nöjen av allehanda slag
Där man får lov att välja var och en till sitt behag.
Där får man gå på Opran och se Tivoli
I denna stora stad är mycket att besi.

Sen reste vi till Jämtland, Där möter
oss små vackra flickor De hälsade oss
välkomna sydlänningar små och
hoppas vi bland Eder en trogen vän kan få.

Arbetare var trogen och sköt ditt kall
med flit Blir du för himlen mogen
får du flytta dit
Om du på livets bana lagt de trötta fjät
Så får du ro och vila i jordens tysta sköt.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

4755

Ordstäv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

Den, som inte väns mä nå, så har han int nå.

De vell ha mej överallt, sa Lill Ola (räckaren) när han blev utkastad var han kom.

Man kan inte fodra mer än tre marker talg av en träbock, sa Lindblom i Kullagården.

Det var Kasper så roligt vi hadden, sa skräddarnissen i Trollamåla.

Emellerti fan, sa Björsingen i Allgunås.

Ja, det kan väl va, sa Karl Abrahamsson i Karsamåla.

Böneman.

11

Andreas Travare från Algutsboda.

Var en originell¹man känd i vida trakter och mycket anlitad som så kallad böneman. Så han kan gott utan överdrift kallas för häradsböneman. Han fick i rätt unga år en fix idé som gjorde att han till skada och förfång för maka och barn helt och hållet övergav kroppsarbete och slog sig på det många gånger rätt besvärliga bönemanskallet. Det var på den tiden då inga tidningar fanns på landsbygden. Inga annonsbyråar. Ingen ordnad postgång och det mästa folket kunde icke skriva. Då kan det icke förvåna att en aldrig så driftig böneman hade jämt upp att göra all den stund då han utsträckte sitt värsamhetskområde till flera socknar. Men Andreas var väl rustad för det kall han gjort till sitt. Han var en god postgångare varför han fick namnet Travaren. Vidare satt han inne med en sällsynt förmåga att lägga sina ord i trassliga och ömtåliga kärleksaffärer, som håll på att gå sönder innan de blevo färdiga och besäglade. Vid både sin egen och flera andra socknars kyrkstallar såg man allt ibland en lång och skranglig gubbe stå för sig själv. Ofta med handen över

ögonen för att bättre kunna se den sig till kyrkan ärnande ungdomen. Han tyckte bäst om ifall han lyckades själv para ihop ungdomen som han ansåg passa för varandra. När han så om söndagarna utsett de han tyckte borde förena sina äktenskapliga öden. Och tagit reda på var de var hemma ifall han icke kände dem. Sen bar det av till deras hem för att höra vad de själva tyckte om hans förslag och få reda på hemgiftens storlek. Om vardagarna då han vandrade på vägarna bar han ett knyte på huvudet vilket uppväckte löje för att det icke var bruk i orten. I knytet förvarade han kringlor han fick av de flickor, vars sändebud han var. En del äldre ungdomer tog Travaren rätt ofta med sig på släp till någon grannsocken för att då lättare kunna plasera dem. Från allt detta sitt travande för den rätta kärlekens spridande bland det ogifta ståndet fick han var han kom god och riklig förplägning. För ingen ville stå i ogunst med denne böneman som vankade så vida omkring. Sin tribut fick han först när bröllop firats på vilket han fick vara hedersgäst. När han dog hade han tjugotals giftermål på gång, som han icke hann avsluta.

Smil.

Konst. S. Hög 2:3

Långasjö,

Vinsjöfjärden

1932

4755 Uppst. Peter Kuchner

Långasjö

"Grevafian", som troddes kunna trolla.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

Grevafian var född i Allgunås Långasjö. Grevanamnet fick hon efter sin far som de kallade greven för det att han var född i Grevamåla Linneryd. Fia blev i unga år av sina föräldrar trugad till att gifta sig för rikedomens skull med en i förståndet undermålig man. Äktenskapet blev olidligt för båda makarna så att det måste upplösas och hemmet säljas. I och med detta blev Fia så gott som hemlös, visserligen tog hon undan ett rum att bo i men där kunde hon icke sitta o-värksam, medellös som hon var. Därför började hon med att gå omkring och sälja vävnader och vetebröd. Hon utsträckte sina vandringar mer och mer, så i många år gick hon med sin handel i 7 kyrksocknar. Under dessa sina långvandringar kom hon i beröring med folk av alla slag. Då gav hon sig ut för att kunna bota barn för lyte och gamla för värk. Händelse då sig att de hon skulle bota (göra vid) kryade på sig mellan gångerna hon kom på besök i huset så blev ryktet om henne befäst att hon kunde trolla. (Särskilt ibland fruntimren). Som till följd härav gav henne vad husen förmådde många gånger så att icke karlarna fick reda på det. Det påstods, och det

det icke utan orsak att hon använde sig av döda människors ben som hjälpmedel vid trolleri. Gudstjänsten i kyrkan besökte hon aldrig på sista tiden. Men på kyrkogården uppehöll hon sig mycket, varför hon av vederbörande blev tillsagd att icke uppehålla sig därstädes. På höstatiden bad hon bondgummorna om ull. Sade de då att de icke hade någon ull att ge bort så brukade hon svara: "Är det bättre att räven tar både fåren och ullen än att jag får lite ull, så må det ske." Då kom ullen fram för man fruktade otur med fåren. Hur det förhöll sig med hennes trollkonster så tordes hon icke vistas ute när solen gått ned. När kriget bröt ut och kristiden kom, då gick lyckan upp från Fia då samlade hon ihop matvaror, ull och lin och sålde för 6,000 kr. Dessa medel kom väl till pass några år senare, då hon blev sjuk och behövde vård. När hon var död och de skulle ringa själaringsning för henne spräcktes (remnade) den lilla ringklockan, så att hon icke kan användas förr än hon blir omgjuten. Detta är ett faktum som kan bevisas.

"Länge Finnen" - trollkunnig gubbe.

Länge finnen var som namnet antyder ovanligt lång och tillika grovbygd med rögult skägg och hår. Det senare så långt, att det räckte ned till axlarna. Hans blick var ovanligt skarp och genomträngande. Han sade sig vara av finsk härkomst och ville kallas Finnen, men var mäktat vred över tilläget den Länge. Hans rätta namn lär ha varit Petersson och hans hemort Hvena socken i norra Kalmar län. Under sin ständiga vandring i Småland och Blekinge under mitten av 18 hundralet levde han uteslutande på bedrägeri genom att han gav sig ut för att kunna trolla och med sin trolldom bota långvarigt klena människor och kreatur som vantrivdes. Hans väldiga gestalt och sätt att uppträda väckte nästan förlamande på de flästa, varför han i regel fick mat och logi. När han kom på besök i bondgårdarna. Om kvällarna när husfolket var samlat tog han upp en bok ur fickan som han försiktigt öppnade och ägnade i under det han sade. "Ni har otur med Edra kreatur. Efter vad jag ser i svartkonstboken". Svaren av djurägarna kunde ju bli olika. Blev de nekande så invände han att deras avkastningsförmåga var nedsatt av missundsamma grannar eller någon annan illasinnad person.

som nattetid besöker ladugården. Vill ni så skall jag göra så att det byter om. Gick de med på det så påföljande dag skulle han undersöka fähuset och denna undersökning utföll alltid så att han påträffade en eller flere förgörningsknutar (Dessa bestod i regel av ett ben som var omlindat med svinborst, tagel och trådar. Förgörningsknutarna tillverkade han själv och hade dem med sig vid undersökningen då han i smyg lade dem ifrån sig för att sedan taga fram det och visa vad han påträffat i ladugården. Från en bonde i Rørsbo Visseljärda narra han till sig 150 kr. för att han skulle laga så att han fick tur med kreaturen. Finnen var icke nog med att hålla sig till sanningen i sitt tal. Så t. ex. brukade han säga. "Sen sist jag var här har jag varit vid Kristi grav." Detta för att imponera. Det kan dock icke bortresoneras att han kunde förutsäga tillkommande händelser. Sålunda uppmanade han lantbrukarna på våren 1868 att så tidigt för det blir ovanligt torr sommar. Även förekom att han förutsade barns framtid som sedan gick i uppfyllelse. Även jobbade han med att sälja arsenik (till högt pris) som inte var annat än sönderknackade vita stenarter.

4755

Trollkunnig smed.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

En smed vid namn Karl Rundgren, som under 18 hundrata-
let flyttade från den ena smedjan till den andra i socknarna
Vissefjärda Långasjö och Algutsboda. Drogs med trolldom av
olika slag. Men var näst hemmastadd i att förvända syn på
folk. Så t. ex. brukade han visa hur han smidde sömm av
fingrarna, när den store sträckhammaren på Linnefors gick vid
vattenkraft vilken var så stor och tung, så att dess slag
hördes milsvitt omkring.

Vådare brukade han hålla vad, att han kunde krypa i-
genom massiva trädstockar varvid de närvarande tyckte sig
se att han började arbeta sig in i stockens ena ända. Och
sedan hördes en stund ett gnagande ljud inuti stocken,
varefter han plötsligt kom ut i stockens motsatta ända. Dy-
lika konster gjordes endast efter förut gjord vadhållning.
Andra personer, som händelsevis kom tillstädes, som inte
deltagit i vadhållningen, såg att han kröp utanpå stocken.

Bläsmåla tjuv.

I Långasjö och närgränsande socknar opererade för långt tillbaka en yrkestjuv, som gick under ovanstående namn till följd av att han var född i Bläsemåla by, Vissefjärda. Han hade sin egen metod med sitt stjälande, å det att vad han i matväg kom över som icke gick åt för egen person det gav han de fattiga. Det var en rätt förslagen tjuv. När han fick reda på att de på något ställe lagade till kalas, så natten före kalasdagen bröt han sig där in och stal den bästa och värdefullaste maten, som han i regel delade ut till fattiga barn. Guld och silver, som han kom över hade han förvarat hos gynnare. Han uppehöll sig i ängslador och i ett stort stenröse, kallat "Drakarör", under Frostingsmåla by i Vissefjärda. Härifrån gjorde han sina nattliga utflykter. Någon gång kom han i häkte, men för det mästa lyckades han hålla sig dold. I Frostingsmåla hade han en hemmansägare, som gynnade sig som gengäld för att han drog till honom av det han stal. Denne gynnare blev slutligen rädd för upptäckt och straff, varför han umgicks

med planer att röja tjuven ur vägen. Detta beslut satte han slutligen i verket en gång då han besökte tjuven, som uppehöll sig i en gynnaren tillhörig ängslada. Då bjöd han honom på brännvin ur en medhavd flaska. Och då tjuven höll flaskan till munnen för att dricka innehållet, passade gynnaren på och skar tjuven i halsen, så att han förblödde. När tjuven var död kastade han liket i den närbelägna sjön Skepen. Omsider flöt liket upp och blev då av folk som fick se det nedgrävt i en skogsbacke där ännu gravkullen synes. Och ännu talas om i vilka byar Bläsmåla tjuvs tjuvagods stannade. Om denne i sitt slag märklige man som tog från de rika och gav åt de fattiga, kan följande vers innehåll visa hur han fick fara och slutligen bli lönnmördad.

Han frös han svalt han gick sig halt
Han läg i ladorna så kalt.

Präst, som studerat i Wittenberg.

20

I Långasjö har för längesedan varit en pastor, som ännu talas om bland de gamla. Han hette Lindeberg och hade studerat i Wittenberg. Han var efter den tidens sed klädd i kortbyxor, men hade icke strumpeband mer än om ena benet, beroende som han själv sade på att hade han strumpeband på båda benen så kunde de taga honom tillbaka till Wittenberg när de önskade mot hans vilja. Lindeberg var sträng lagpredikant, som bestraffade synden utan hänsyn till person. Detta hade till påföljd, att dåvarande fanjunkaren i Totamåla blev mäktad vred på pastor Lindeberg, varför han tidigt en söndagsmorgon innan Lindeberg hade gått ned till kyrkan kom in på pastorsexpeditionen och började tvista och gräla med pastor Lindeberg. Gruffet gick så långt att fanjunkaren drog sabeln och måttade ett hugg mot Lindeberg. Detta hade icke fanjunkaren skullat gjort, för sådan fick han stå där med lyftad sabel och kunde icke komma ur stället förr än Lindeberg kom hem från kyrkan då han i vittnes närvaro löste honom. Om samma prästman berättas, att han kunde bota egenartade sjukdomar, som han sade berodde på att den

4755

sjuke var besatt av djävulen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

"Petter målare" - ett original.

22

Petter målare, vars egentliga namn var Petter Abrahamsson, var född av bondeföräldrar i Mundekulla, Långasjö. Redan i barndomen visade han håg och fallenhet för teckning och målning genom att han med träkol ritade figurer och allehanda avbildningar på vad han kom mot. På grund härav blev han av sin fader stäld i målarelära i Karlskrona. Efter lärlingstidens utgång återkom han till hemorten och började praktisera som egen målare. Ingen kunde då ana att han skulle bliva en så originell hantvärkare, som blev fallet. Orsaken härtill var, att han icke trivdes med stadigt långvarigt arbete på en plats, utan tyckte bäst om att gå från det ena stället till det andra och måla en kista och en klocka eller dylikt, som han dekorerade med blommor och påpräntade verser som han själv författade. P. var rikt begåvad i många avseende, men hade en orolig ande, som gjorde att han för det mesta vandrade från plats till plats mellan hemmet i Skallebo Långasjö och de närmast liggande städerna,

Växjö - Karlskrona, bärande en korg på armen i vilken han medförde färger och verktyg för dekorationsmålning och textning. Till följd av sitt alltid glada och humoristiska sätt, så var han särskilt av ungdomen välkommen var han kom.

Han var god sångare, så att han med sin sång kunde underhålla och glädja folk. Han sjöng med förkärlek sånger som han själv författat, om vars innehåll gamla säger att det ländä till tröst och vederkvickelse. Till följd av sitt ovanliga minne och förmåga att förändra rösten så att den blev lik dens han önskade efterlikna, så brukade han där de så önskade återgiva nästan fullständiga predikningar, som han hört av de på den tiden populära prästmännen Nyman i Urshult och Andersson i Hofmantorp hålla. Störst färdighet hade han i textning, vilket han gjorde så fort som en annan skrev. Det värdefullaste arbete han utförde, var en kopia av takmålningen i Furuby gamla kyrka. Ingen vet var denna kopia slutligen hamnade. Även kopierade han av och gick och sålde de båda tavlorna "Den breda och den smala vägen" och "Livets åldrar". Även tog han sig före att å brev-papper som voro avsedda till s. k. kärleksbrev måla rosor och rankor med vattenfärg och texta en s.k. inledning, som handlade om kärlekens förkovran och tillväxt.

Vidare gjorde han Jul- Påsk- och Midsommarkort, försedda med blommor och textad vers och bokmärken med en bild på varje avsedda för skolbarn. Dessa senare sålde han för 2 öre stycket. Detta senare uppslaget med korttillvärkningen gjorde att han kunde draga sig fram. På dörren till vindsrummet där Petter mäst vistades, då han var hemma (till följd av osämja med hustrun) hade han textat på övre fyllningen på utsidan av dörren "Herren bevare min ingång". Och på insidan "Och utång från nu och till evig tid, amen." På timmerväggarna å vinden voro krigsmän avbildade. Ovanför dörren var målat en ranka i bågförm med inskript under bågen "Om sommaren," vilket skulle betyda, att han bodde där huvudsakligen om sommaren.

Några exempel på hur nyckfull i arbetet han kunde vara, utvisar följande. Så t. ex. målade han en fisk på folkskoll. J. Lindéns släda, vilket han sade passade efter som Lindéns far hette fisk och Lindéns lärarkall borde vara ett menniskofiske. En gång målade han locket till en vit soffa. Halva locket vitt och halva svart. En gång smög han sig till att pränta nummer på juramassens i Kullamåla linnetröja, vilket hade till påföljd, att när Masse på sin tiggarevandring i Ljuder kom till Lessbo blev han anhållen. Folk

trodde till följd av numren, att han rymt från något fängelse, så Masse hade stor möda att bevisa, att han var en hederlig man, fast folk har börjat kalla mig Juramassen, sa han. P. fick ibland rätt besynnerliga infall för sig, så t. ex. målade han en honom tillhörig bagge med röd vattenfärg och hornen med grön oljefärg. På denna red han till sin granne, när han kom dit uträttade han sitt ärende med följande rim: "Pette målare kommer ridande på Pelle bräkäre till Pelle skraddare och vill låna snus och får han icke låna snus, så vill han låna hus. " Till snusdosa använde han ett horn av en ko eller oxe. När han tog fram denna besynnerliga snusdosa brukade han säga. "Det är gott att ha några korn om det rätt är i ett horn". Den gröna färgen var hans älsklingsfärg. Om densamma sade han: "Grönt är skönt och blir belönt." Här några verser och rim av hans inskript på klockfodral:

Du rönes, men har eh ~~liv~~ Du går man har ej
ben Du täljer tid och stund för oss när
sol uppgår. Du androm säga får vad du
ej själv förstår.

Vers under namnteckningen i en psalmbok, som ägaren alltid hade liggande i kyrkbänken.

Eho du är som veta vill vem denna boken
hörer till, av namnet du det veta får
som ovan skrivit står Låt henne ligga
där hon låg och glöm ej namnet som
du såg.

I sin egen bibel hade han följande verser under
namnteckningen . Följande ord i första versen voro under-
strukna:

Där andan är man ordet finner Med ordet
tron följaktig är Med tron man trones fruk-
ter vinner Med trones frukt man korset
bär Med ädla korset följer bönen
Med bönen befrielse och lönen.

Vår bibel är eviga vishetens hav
Som ljud genom profeter och apostlar utgav
Ja och evangelisten och andre Guds män

4755

Och Luther som tog den från Påven igen
Och sist av vår Fjällstedt som lever nu än
Han är med förklaring vår bibliske vän.

Vers textad på en likkistplåt:

En fattig gosse vilar här som kunganam-
net i sig bär Gustaf Adolf Fredriksson
Som bandet brustit men av mor och far
Så lämnar han dem ensamma kvar
och flyttar till en himmelsk far
Hay tack för tidens dar.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

Folks omdöme om Petter målare var mycket olika. Somliga sade, att han var lite konstig. Andra åter sade, att han hade snillebegåvning, men missbrukade densamma. Hade han i unga år fått studera efter förståndiga lärars ledning, så hade han säkert blivit en bemärkt person.

Men nu fick han gå sin väg genom livet ringaktad av de flesta. Ingenting kan tillvitas honom som tyder på att han var sinnessjuk annat än att han delvis försummade sin plikt som familjeförsörjare. Hans livs stora önskemål att kunna utgiva en bok kunde han aldrig förverkliga till avbrist på medel.

Han dog i Fur under hemvandring från Karlskrona.

4755

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

29

Rim på en skåpdörr.

Pärn stora pärn små
Pärn vita Pärn blå
Pärn i välling Pärn i kål
Pärn fick målarn till vartenda mål.

Skämtrimm vid tandvärk.

Mitt lilla smek, ta beck i din hand
lägg det på din tand.

Klok flicka.

30

En klok flicka fanns på 18 hundratalet i Strängsmåla Långasjö. Hon var dotter till träskomakaren Samuel Dristig. Vid 12-15 års åldern började hennes föräldrar och övriga omgivning förstå, att hon hade vetskap om det hon icke hört eller sett. Så t. ex. när hon kom hem från konfirmationsskolan, så talade hon om vilka, som varit på besök i hemmet medan hon varit borta och vad ärende de haft. Om morgnarna när hon steg upp brukade hon berätta om händelseförloppet i hemmet den dagen. En gång skulle hon följa sin moder, som då var blind på vandring till Nöbeled där hon skulle besöka släktingar. Då de under vandringen kom till en by, sade flickan till modern. "I detta huset har nu i dagarna varit storkalas och nu håller de på med att avskeda och köra bort pigan för de misstänker henne för att hava tagit en silversked som kom bort under gästabudet. Men hon är oskyldig. Jag vet var skeden ligger. Gumman och flickan följdes åt in i huset och fann som hon sagt. Där var en faslig uppståndelse. Men den blev snart avstillad när den kloka flickan omtalade att pigan var oskyldig och att skeden ge-

nom slarv under brådskan kommit undan och där finnes den i behåll, vilket hade till påföljd, att pigan fick stanna kvar på sin plats och allt blev bra igen.

Ingen visste varifrån flickans klokskap kommit annat än vad hon själv trodde vara orsak till densamma. Hon hade en gång under uppväxtåren fått se en vit orm i en vattenbäck och hon hade som barn hört, att om man fick se dylikt skulle man dricka av det vattnet vilket hon gjorde.

Denna flicka som var ovanligt snäll dog i 20 års åldern efterlämnande ett ljust minne.

Glosen och kyrkogårdsgrimmen.

32

Glosen och kyrkogårdsgrimmen är antagligen samma andeväsen, som står under befäl av mörksens förste. Det har här i Långasjö inträffat att personer nattetid på vägarna ej långt från kyrkan upphunnits och fått ofrånkomligt sällskap med en stor svart so (Årsgammalt svin). Det märkvärdiga med denna soskepnad brukar vara den, att innan hon försvinner från vägen tilltager oroväckande i storlek så då hon äntligen finner för gott att avlägsna sig säges hon i höjd nå upp till trädtopparna. Försvinnandet brukar åtföljas av stark virvelvind som böjer träden åt det håll hon tog sin väg genom skogen. Förr i tiden när lekstugor ofta förekommo med dryckenskap, villt leverne och slagsmål, som ibland slutade med dråp, då omtalas att detta andeväsen visade sig på vägen till platsen där dråpet skett. Detta invärkade på somliga, så att de övergav att besöka lekstugor.

4755

Grottor, där tjuvar för hållit till.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

33

Å $\frac{1}{4}$ mantal Kallamåla frälsegård i Långasjö socken finnes tvänne lämninga~~s~~ efter källareliknande grottor ingrävda i en backsluttnig strax intill kanten av det stora fly(my~~r~~) som är gemensamt för Kallamåla och Karsamåla byar. Dessa lämningar (sten och jordformationer) kallas för (Tjuvakällarna). Trakten är ännu i dag dyster och ödelig till följd av det stora ofruk~~t~~bara gungflyets omedelbara närhet. Så det är mycket troligt att ett tjuvband förr i tiden hållit sig dolt i dessa av dem grävda grottorna.